

g. Aleksander Nerat
nerat.facebook@gmail.com

Številka: 403-81/2015/1-1
Datum: 15. 12. 2015

Zadeva: Odgovor na dopis glede odziva na izjavo v oddaji Posebna ponudba

Spoštovani,

Ministrstvo za finance je prejelo vaš elektronski dopis z dne 1. 12. 2015, v katerem omenjate izjavo Ministrstva za finance v oddaji Posebna ponudba. Ministrstvo za finance prosite za razlago izjave, saj se s slednjo ne strinjate.

Izjavo je Ministrstvo za finance posredovalo na TV Slovenija dne 24. 11. 2015 v okviru odziva glede problematike posojil v švicarskih frankih. V nadaljevanju vam za širše razumevanje posredujemo celotno izjavo, kjer smo dodatno poudarili del, ki je bil citiran v oddaji.

»Uvodoma poudarjamo, da problematiko potrošniških posojil ureja Zakon o potrošniških kreditih (ZPotK-1), ki sodi v pristojnost Ministrstva za gospodarski razvoj in tehnologijo. Primarna naloga Ministrstva za finance, kot resornega ministrstva za področje bančništva, je v prvi vrsti oblikovanje sistemskih rešitev, ki omogočajo učinkovito in varno delovanje bank ter njihov nadaljnji razvoj. Tako je bil nedavno na primer sprejet nov Zakon o bančništvu, katerega namen je med drugim izboljšanje finančne stabilnosti kakor tudi varstvo vlagateljev. Naloga ministrstva torej ni ukvarjanje s posameznimi posli bank, zato vam ne moremo zagotoviti sogovornika, lahko pa vam damo splošni odgovor.

Ministrstvo za finance je opravilo razprave z več deležniki, med drugim tudi z Banko Slovenije, Združenjem bank Slovenije in civilnimi iniciativami, na katerih je pridobilo dodatna pojasnila o možnostih razreševanja nastale problematike. Na podlagi razprav je Vlada Republike Slovenije 5. 2. 2015 obravnavala tematiko švicarskih frankov in sprejela pisno izjavo o možnostih in pravicah, ki jih imajo imetniki posojil v švicarskih frankih, ter mogočih sistemskih ukrepih. K izjavi so poleg Ministrstva za finance pristopili še Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo, Banka Slovenije in Združenje bank Slovenije. Izjava se nahaja na spletni strani Ministrstva za finance.

V izjavi je poudarjeno, da naj se jemalci kreditov, vezanih na švicarski frank, za reševanje težav, ki izhajajo iz rasti tečaja švicarskega franka, obrnejo neposredno na banko. Podpisniki izjave namreč ugotavljajo, da se banke zavedajo problemov, ki jih posojilojemalcem povzroča rast tečaja, in so zato že pokazale pripravljenost, da z jemalci kreditov poiščejo najprimernejše rešitve. Ministrstvo za finance v skladu s podpisano izjavo pričakuje, da bodo banke vsakega posojilojemalca obravnavale individualno, ga seznanile z naborom vseh možnosti (konverzija posojila, začasni moratorij odplačevanja ...) ter mu glede na njegovo finančno stanje in okoliščine pomagale izbrati ustrezno rešitev. Izjava izrecno navaja tudi pričakovanje, da banke pri tem potrošnikom ne bodo zaračunavale stroškov in storitev, ki se jim je mogoče izogniti.

Ministrstvo za finance se zaveda, da je nenadna rast tečaja švicarskega franka povišala v evrih izraženo višino kreditov, vezanih na švicarski frank. Vendar Ministrstvo za finance ne razpolaga z vzvodi, s katerimi bi lahko vplivalo na menjalno razmerje med evrom in švicarskim frankom. Le-to se določa na trgu, k njegovi vrednosti pa prispevajo dejanja centralnih bank. Tako tudi dosedanja vezava vrednosti evra na švicarski frank ni bila določena administrativno, temveč je bila posledica monetarnih ukrepov in poslov na odprtem trgu, ki jih je izvedla švicarska centralna banka.

Poleg tega velja, da so posojilne pogodbe dvostranski pravni posel med banko in potrošnikom. Dejstvo, da je potrošnik v tem šibkejša stranka, upoštevajo določbe ZPotK-1 in Zakona o varstvu potrošnikov (Uradni list RS, št. 98/04 - uradno prečiščeno besedilo, 114/06 - ZUE, 126/07, 86/09, 78/11 in 38/14), kot tudi določbe Obligacijskega zakonika (Uradni list RS, št. 97/07 – uradno prečiščeno besedilo). Ker gre za dvostransko pravno razmerje, se morajo rešitve obravnavanega problema poiskati v pravnem okviru, ki je veljal ob sklenitvi pravnega posla. Rešitve, ki bi breme sprememb tečaja, z možnostjo katerih sta bili ob sklenitvi pogodbe seznanjeni obe stranki, naprtile le eni od njiju, bi ta pravni okvir prekoračile.

Iz dejstva, da je razmerje med banko in potrošnikom obligacijsko razmerje izhaja, da sta, če ni bilo kršitev dolžnega ravnanja ene od strank, obe vstopili v medsebojno razmerje prostovoljno in z védenjem, kakšne so posledice vstopa vanj. Stranki na podlagi tako sklenjenega pravnega razmerja nimata le pravic, temveč tudi obveznosti. Vsak oblastni poseg vanj bi lahko predstavljal protipravno dejanje, saj bi lahko trčil v prepoved retroaktivnosti, prepoved posegov v lastnino, prepoved posegov v prosto gospodarsko pobudo, v načelo pravne države, tak poseg pa bi lahko odprl tudi vprašanje enake obravnave vseh dolžnikov v državi.

Poseg v ustavne pravice je dopusten, če je skladen s testom sorazmernosti. Menimo, da zakon, ki bi uzakonil splošni odpis dolgov, takega testa ne bi prestal, saj obstajajo možnosti, da upnik uredi svoja razmerja z banko brez sprememb zakonodaje. Tak zakon bi tudi lahko ogrozil obstoj družb, ki naj bi dolgove odpisale ne, da bi upošteval blažjih možnosti, ki so na razpolago dolžnikom. Odpis bi lahko ogrozil tudi obstoj gospodarskih družb, ki naj bi odpisale dolgove. Zavedati se je namreč treba, da vsak odpis dolga zmanjša vrednost premoženja upnika. Če se dolg odpiše posamezniku na podlagi diskrecije, s katero že danes razpolagajo vse gospodarske družbe, tak poseg ne vpliva na poslovanje upnika. Ker ta tako dejanje sam načrtuje, se mu lahko ustrezno tudi vnaprej prilagodi. Prav tako upnik sam določi morebitni obseg in dinamiko odpisov.

Če pa bi do odpisa prišlo na zakonski podlagi (če bi bil tak zakon ustavno dopusten), bi se njegov obseg določil v zakonu, in sicer tako, da bi bili upravičenci določeni abstraktno. To pomeni, da bi zakon zajel vnaprej nedoločljivo število dolžnikov, pri čemer ne bi bile upoštevane osebne okoliščine posameznega dolžnika. Tak odpis bi najverjetneje zajel veliko oseb, kar pomeni, da bi bil njegov skupni znesek precejšen, zaradi česar bi lahko pomembno vplival na sposobnost upnikov, da opravljajo svojo dejavnost. Vsak odpis namreč skrči upnikovo bilanco, saj se v bilanci družbe, ki je odpisala neko terjatev, zmanjša vrednost sredstev in tudi vrednost obveznosti do virov sredstev. To pa pomeni, da bi po tem, ko bi odpis dolgov presegal kapital družbe (kot računovodska kategorija), gospodarske družbe potrebovale nova sredstva (ki bi se morala zagotoviti na podlagi dokapitalizacije lastnika). Če pa ne bi bila zagotovljena, bi upniki postali nelikvidni in insolventni.

Poudarjamo, da že v skladu z obstoječo zakonodajo obstajajo možnosti, ki olajšajo položaj dolžnikov, ne da bi ogrozile poslovanje upnikov, ki odpišejo dolgove. Tako opozarjamo na institut osebnega stečaja, v okviru katerega se lahko izvede tudi odpust obveznosti stečajnega dolžnika. Ta postopek je sodno urejen način odpisa dolgov, pri katerem se upoštevajo tudi osebne okoliščine dolžnikov. V skladu z veljavno zakonodajo za začetek postopka osebnega stečaja ni potrebna formalna vloga dolžnika, temveč lahko ta vloži predlog za začetek postopka osebnega stečaja tudi na zapisnik pri sodišču. Nasploh velja, da se dolžniki, tudi če niso prezadolženi in zato ni izpolnjenih pogojev za izvedbo osebnega stečaja, vedno lahko dogovorijo in v sodelovanju z upnikom svoj dolg prestrukturirajo. V skladu z navedenim menimo, da ker že obstajajo postopki, v skladu s katerimi se prezadolženost upnikov ureja tako, da omogoča posamično obravnavo dolžnikov, in ker ni zagotovil, da abstraktno (z zakonom)

določen ukrep odpisa dolga ne bi zajel le prezadolženih oseb, temveč tudi tiste, ki so svoje obveznosti sposobne poravnati v celoti, z zakonom določen odpis obveznosti najverjetneje ne bi prestal testa sorazmernosti.

Opozarjamo, da bi se pri sprejetju kakršnih koli ukrepov, namenjenih reševanju težav imetnikov posojil v švicarskih frankih, morali izogniti položaju, da taki ukrepi ne bi zajeli vseh imetnikov posojil ne glede na valuto, v kateri je bilo posojilo dano. Ukrepi, ki bi urejali le težave imetnikov posojil v švicarskih frankih, ne pa tudi morebitnih težav, s katerimi se srečujejo imetniki posojil v drugih valutah, bi kaznovali vse, ki so se zadolžili v domači valuti. Imetniki posojil, zadolženi v domači valuti, pri izbiri posojila ob njegovi podelitvi niso izkoristili ugodnega menjalnega tečaja in so bili zato v preteklosti bolj obremenjeni kakor imetnikov posojil v švicarskih frankih. Če bi neki ukrep koristil le slednjim, bi se imetniki posojil v domači valuti že drugič znašli v slabšem položaju (prvič so se, dokler je bil tečaj franka nizek, drugič pa zdaj, saj ukrep države ne bi vplival na njihov dolžniški položaj). In to zato, ker ob zadolžitvi niso sprejeli dodatnega tveganja.

Položaj na Hrvaškem:

Hrvaški parlament je sprejel zakon, ki določa obvezno konverzijo posojil iz švicarskih frankov v evre. Zakon je stopil v veljavo 30. 9. 2015.

Evropska centralna banka ima glede predmetnega zakona številne pomisleke. Med drugim izpostavlja, da bi bilo predhodno potrebno ustrezno posvetovanje z vsemi akterji, med drugim tudi z njo. Posledično je na lastno pobudo sprejela mnenje glede konverzije posojil v švicarskih frankih in v petih točkah izpostavila sledeče:

- vpliv na hrvaško ekonomijo, ki se lahko odrazi v znižanju mednarodnih rezerv, kar lahko posledično vpliva na neželene posledice v zvezi s makroekonomsko stabilnostjo;
- retroaktivnost ukrepa, ki ni skladen z splošnim ciljem in načeli petega odstavka 23. člena Direktive 2014/17/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 4. februarja 2014 o potrošniških kreditnih pogodbah za stanovanjske nepremičnine in spremembi direktiv 2008/48/ES in 2013/36/EU ter Uredbe (EU) št. 1093/2011. Direktiva dovoljuje državam članicam, da nadalje regulirajo posojila v tujih valutah na način, ki ni v nasprotju z retroaktivnim učinkom.
- zakon ne predvideva primerne kriterija, na podlagi katerega bi bili posojilojemalci upravičeni do konverzije (npr. višina dohodkov).
- implementacija zakona bo imela negativen vpliv na bančni sektor kar se tiče dobičkonosnosti, kapitalizacije in nadaljnje posojilne sposobnosti.
- konverzija bo imela vpliv tudi na finančno stabilnost, ki je med drugim povezana z valutnim tveganjem posojil na Hrvaškem, kjer imajo posojila v tuji valuti visok delež. V zvezi z dolgoročnim vplivom na finančno stabilnost je Evropska centralna banka na koncu svojega mnenja še izpostavila, da bi morali biti ukrepi glede konverzije na Hrvaškem bolj uravnoteženi in upoštevati načelo delitve bremen med vse udeležence. Na ta način bi se izognilo moralnemu hazardu v prihodnosti. «.

V vašem dopisu med drugim tudi omenjate, da je po vašem mnenju jedro problema v goljufiji bank, ki je bila narejena s podporo Banke Slovenije. Ponovno želimo poudariti, da Ministrstvo za finance ni pristojno za problematiko potrošniških posojil, v primeru morebitnih kršitev pogodbeno ali zakonsko določenih pravic pa lahko v končnem vedno uveljavite ustrezno sodno varstvo ali zahtevate ustrezen, z zakonom predviden inšpekcijski nadzor¹.

S spoštovanjem,

Pripravil:
Primož Šešek
višji svetovalec III

Ales Butala
vodja sektorja

Način pošiljanja: elektronsko

¹ Kot smo vam pojasnili v našem dopisu št. 403-5/2015/93 z dne 17. 2. 2015

